

EMCDDA összeállítás a koronavírus járvány droghasználókat és kábítószerügyi szolgáltatókat érintő hatásairól

A koronavírus járványra adott válaszlépések gyorsan változnak. A naprakész információk megtalálhatók a nemzeti népegészségügyi központok által készített útmutatókban, valamint az [Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ \(ECDC\)](#) és az [Egészségügyi Világszervezet \(WHO\)](#) rendszeres közleményeiben.

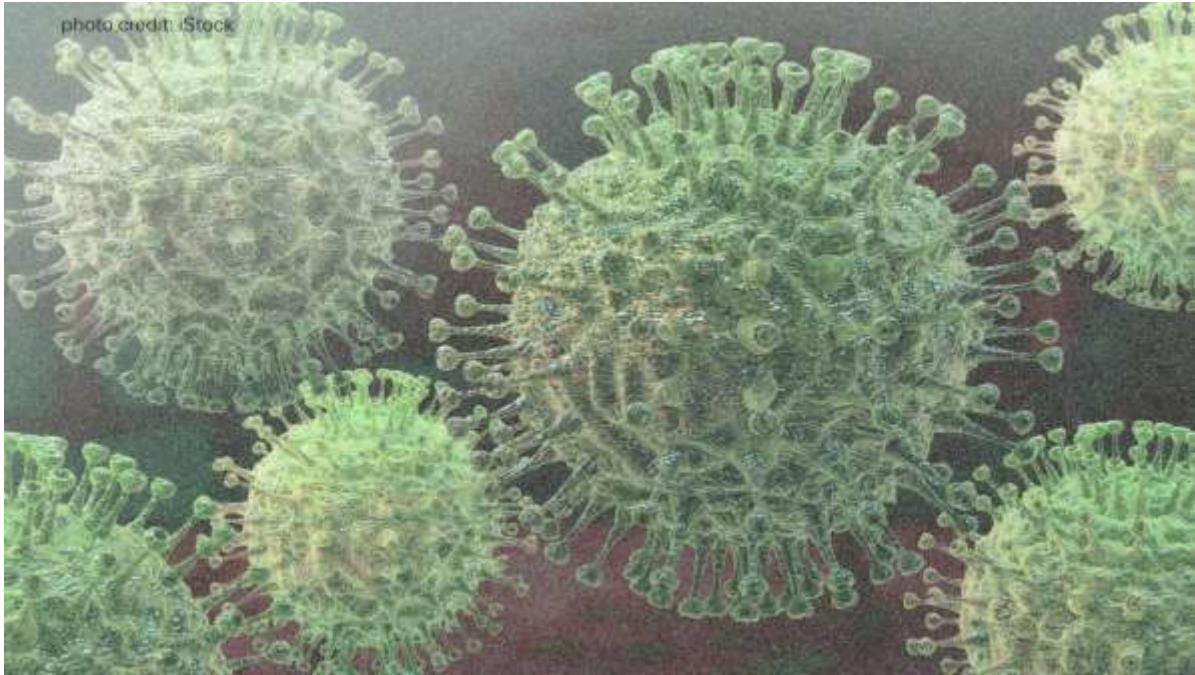
Háttér – a koronavírus járvány (COVID-19) kitörése az EU-ban

A kábítószer-használók ugyanolyan kockázatnak vannak kitéve, mint a lakosság, ezért ismerniük kell a megfelelő tanácsokat a fertőzés kockázatának csökkentése érdekében. Ugyanakkor további kockázatoknak is ki vannak téve, ami megfelelő helyzetértékelési és kezelési stratégiát igényel. Az okok összefüggenek a kábítószer-használathoz kapcsolódó kockázatos magatartásokkal és azokkal a körülményekkel, amelyekben a kábítószer-fogyasztás történik, vagy ahol ellátásban részesülnek. A kockázatokat növelik a kábítószer-használók körében tapasztalható gyakori testi és mentális betegségek, valamint az a tény, hogy a drogproblémák gyakoribbak a marginalizált közösségekben és a droghasználók gyakran megbélyegzéssel, stigmatizációval is szembesülnek.

A jelenlegi járványügyi veszélyhelyzet további komoly aggodalmakat vet fel a kábítószer-használók helyzetével, a kábítószer-problémákkal küzdő személyek ellátása folyamatosságának biztosítása, valamint e csoportok számára gondozást és támogatást nyújtók védelme érdekében.

Ennek az összeállításnak az a célja, hogy felhívja a figyelmet a COVID-19 járvánnyal összefüggésben felmerülő kockázatokra a droghasználók és a számukra ellátást nyújtók körében, és szükség esetén ösztönözze a frontvonal és a szakosított kábítószerügyi beavatkozások tervezését, felülvizsgálatát és adaptálását.

A nemzeti és helyi szintű szolgáltatások felülvizsgálatára és újragondolására a nemzeti szintű útmutatók és a jogszabályi környezetet figyelembe véve kerülhet sor, az ECDC és a WHO tanácsai figyelembe vétele mellett.

Milyen fokozott veszélyek leselkednek a szerhasználókra a koronavírus járvány idején?

Bár a szerhasználók számára azonos veszélyekkel jár a koronavírus járvány, mint mások számára, ők további kockázatokkal is szembesülnek, melyeket mérlegelni és enyhíteni szükséges. Az egyre idősebb európai opiát-használó korcsoport például különösen veszélyeztetett a már fennálló egészségügyi problémák és életmódbeli tényezők miatt. A rekreációs kábítószer-használat gyakran olyan helyzetekben zajlik, ahol az emberek csoportosulnak, és meg lehet osztani a drogokat vagy fogyasztáshoz szükséges felszerelést. Általánosabb értelemben a kábítószer-használat egyes formáival kapcsolatos megbélyegzés és marginalizáció nemcsak növeli a kockázatot, hanem akadályokat is teremthet a kockázatcsökkentő intézkedések előmozdítása előtt.

Az alapvető krónikus betegségek együtt járnak a droghasználat bizonyos formáival, és növelik a súlyos betegségek kialakulásának kockázatát

Mivel a szerhasználók körében magas a krónikus betegségek előfordulása, sokan különösen veszélyeztetettek a súlyos légúti megbetegedésekben, ha koronavírusal fertőződnek. Példák erre:

- A krónikus obstruktív légúti betegségek (COPD) és az asztma előfordulása magas az ellátásban lévő szerhasználók körében; A heroin és a crack (kokain) elszívása súlyosbító tényező lehet (Palmer et al., 2012).
- Az injekciós szerhasználók és a kokain-használók körében magas a kardiovaszkuláris betegségek kialakulása (Thylstrup et al., 2015) (Schwartz et al., 2010).
- A metamfetamin összehúzza az ereket, ami hozzájárulhat a tüdő károsodásához; továbbá bizonyított, hogy a visszaélészerű opiát-használat károsítja az immunrendszert (Sacerdote, 2006).
- A HIV, a hepatitis vírusfertőzések és a májrák – melyek az immunrendszer gyengüléséhez vezetnek – magas az injekciós szerhasználók körében.
- A dohányzás és a nikotin függőség nagyon gyakori a szerhasználók bizonyos csoportjai körében, ami hozzájárulhat a betegség negatívabb lefolyásához.

A túladagolás kockázata magasabb a koronavírussal fertőzött szerhasználók esetében

Az opiátok, például a heroin, legfőbb életveszélyes hatása az, hogy lelassítja és megállítja a személy légzését. Mivel a COVID-19 (mint bármely súlyos tüdőfertőzés) légzési nehézségeket okozhat, fokozódhat az opiát-használók túladagolásának kockázata. Az antidotum naloxon blokkolja a hatást és megfordítja az opioidok által okozott légzési nehézségeket, és mind klinikai, mind közösségi körülmények között alkalmazható a túladagolás megelőzésére. Nem ismert, hogy a naloxon befolyásolja a COVID-19 által okozott légzési nehézségeket.

A szerfogyasztáshoz használt eszközök megosztása növelheti a fertőzés kockázatát

- Ahogyan az injektáló segédeszközök megosztása növeli a vér útján terjedő vírusok (HIV, hepatitis B és C) átadását, úgy a közös elszívás vagy injektálás koronavírussal fertőzött eszközei (cigarette, pipa, inhalátor, fecskendő) növeli a kockázatokat és szerepet játszik a vírus terjedésében. A koronavírus jellemzően szoros kontaktusban, emberről emberre nyálcseppekkel terjed, amikor a fertőzött köhög vagy tüsszent. A vírus relatíve hosszú ideig életképes marad egyes felületeken.
- Míg az ártalomcsökkentő üzenetek általában az intravénás használathoz kapcsolódó kockázatokra koncentrálnak, gyakran kevesebb figyelmet fordítanak az egyéb fogyasztási módokra. A koronavírus járvány kitérése olyan további kockázatokra hívja fel a figyelmet, amelyek jelenleg nem széles körben ismertek el, például a kannabiszos cigaretták, spanglik, elektromos cigaretták, inhalátorok és más segédeszközök megosztása.

A zsúfolt környezet növeli a koronavírus kitérés kockázatát

A szerhasználathoz kötődő színterek, körülmények gyakran növelik a koronavírus kitérés kockázatát:

- A rekreációs kábítószer-használat gyakran csoportokban vagy zsúfolt környezetben zajlik, ami növeli a COVID-19 expozíciójának kockázatát. Ezt bizonyos mértékig csökkentheti a fizikai távolság, vagy más biztonsági előírások, intézkedések bevezetése, melyek csökkentik a belépést az ilyen helyszínekre.
- A szerhasználókat is ellátó drogambulanciák, szociális ellátók, alacsonyküszöbű intézmények számára a fizikai távolság betartása nehéz feladat a közös helységek, várótermek miatt. Mint más helyszíneken, a megfelelő távolságtartás és a higiénikus körülmények fenntartása életbevágóan fontos feladat.
- A hajléktalan szerhasználóknak sokszor nincs más választása, mint közterületeken tartózkodni, a személyi higiénia feltételei nélkül. Az önkéntes karantén feltételei nem adóttak a hajléktalanok számára és az egészségügyi ellátórendszerhez való hozzáférés is limitált. A hajléktalan vagy lakhatásukban veszélyeztetett droghasználók ellátása az egyik legfontosabb feladat ezen a téren.

A COVID-19 terjedési kockázatainak kezelése valószínűleg különösen nehéz a börtönökben. A börtönökben magas a kábítószer-használat és a fertőző betegségek előfordulása. Ez zárt környezet, ahol túlzásfűlötséget, rossz infrastruktúrát és a betegségek lassú diagnosztizálását dokumentálták (European Centre for Disease Prevention and Control and European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2018).

A szolgáltatásokhoz, a steril eszközökhöz és az alapvető fontosságú gyógyszerekhez való hozzáférés zavarának kockázatai

- A droghasználók ellátásának folyamatos biztosítása kihívást jelenthet személyzet hiányában, a szolgáltatások akadozása vagy bezárás esetén, az önkéntes karantén alatt vagy a szabad mozgás korlátozása során. Ebben az összefüggésben elengedhetetlen a kontingencia és a folytonosság tervezése. A kábítószer-használók ellátása - különös tekintettel a nagy állami egészségügyi ellátórendszer formális struktúrájával párhuzamosan működő kis, helyi finanszírozású és nem kormányzati (civil/egyházi) szervezetek által nyújtott szolgáltatásokra - különösen sérülékenyek lehetnek, és lehetséges, hogy nem férnek hozzá az ellátás folyamatosságának biztosító kiegészítő forrásokhoz.
- Fennáll annak a veszélye, hogy lecsökken az opiát helyettesítő kezelés (metadon, suboxone) és más alapvető gyógyszerek, valamint a steril eszközökhöz való hozzáférés, különösen akkor, ha a közösségi gyógyszertáraknak csökkenteniük kell nyitvatartási idejüket és szolgáltatásaikat. A gyógyszerekhez való hozzáférés különösen nagy kihívást jelent a kijárási tilalom és az önkéntes vagy a hatósági karanténban lévők számára.
- A COVID-19 miatti kijárási tilalom egyes helyszíneken a kábítószer-piac leállításához vagy a kábítószer-kínálat csökkenéséhez is vezethet. Ennek számos következménye lehet, különösen a függő kábítószer-használók számára, és potenciálisan megnövekedhet a kábítószer-szolgáltatások iránti kereslet.

A szerhasználók hatékony ellátása a járvány idején – megfontolások

Megelőző intézkedések végrehajtása a koronavírus átadásával szemben a szerhasználói helyszíneken

A COVID-19 fertőzések csökkentése érdekében kiemelten fontos elkerülni a drogok vagy az eszközök megosztását, és elő kell mozdítani a megfelelő fizikai távolságot és a higiéniai intézkedéseket. Kommunikációs stratégiákat kell kidolgozni a különféle magatartások és felhasználói csoportok megszólítására, ideértve a marginalizált csoportokat, például a hajléktalanokat, a rekreációs drogfogyasztókat és a kannabisz-használókat. A szerhasználókat ösztönözni kell arra, hogy védő intézkedésként fontolják meg a drogfogyasztás leállítását vagy csökkentését, és intézkedéseket kell hozni a szakmai szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása és támogatása érdekében. Más egészségügyi és szociális szolgáltatások gyakorlatának megfelelően a kábítószerügyi segítő szervezeteknek, a hajléktalan ellátóknak és a börtönöknek világos üzeneteket kell terjeszteniük arról, hogy miként lehet csökkenteni a fertőzés kockázatát, és megfelelő tájékoztató anyagokat kell rendelkezésre bocsátaniuk mind a szolgáltatást igénybe vevő kliensek, mind pedig a személyzet számára. Ezeknek tartalmazniuk kell:

- Személyes védőintézkedések: a megfelelő kézhigiénés és kockázatcsökkentő gyakorlatok, például köhögés és tüsszentés elrejtése a könyökben. Gondoskodjon róla, hogy a mellékhelységek szappannal és szárítóval legyenek ellátva. Gondoskodjon legalább 60%-os alkoholtartalmú alkoholos kézi fertőtlenítőszerrel a létesítmény kulcsfontosságú pontjain, ideértve a regisztrációs pultot, a bejáratot és a kijáratot is.
- Környezetre vonatkozó intézkedések: gyakran tisztítsa meg a használt felületeket, minimalizálja a megosztott tárgyakat, biztosítsa a megfelelő szellőzést.
- Felül kell vizsgálni a szerhasználókkal való kommunikáció jelenlegi gyakorlatát a kábítószeres és az eszközök megosztásának kockázatairól annak biztosítása érdekében, hogy az megfelelően-e fertőzési kockázatok csökkentése követelményeinek, tekintettel a lehetséges átviteli módokra (cseppek, felületek).

- A droghasználók közötti megosztás korlátozása érdekében a tiszta injekciós és egyéb eszközök és más berendezések (például a dohányzáshoz és az inhalációhoz szükséges eszközök) biztosításának jelenlegi gyakorlatát felül kell vizsgálni és szükség esetén át kell alakítani annak biztosítása érdekében, hogy ezek továbbra is megfeleljenek a célnak. Valószínűleg szükség lesz az önkéntes karanténban lévő kliensek számára a kiadható eszközök számának növelésére.
- Be kell vezetni a fizikai távolságtartással kapcsolatos intézkedéseket a szerhasználó kliensek és a személyzet számára. Ide tartozik a szoros érintkezés (kézfogás, puszi) elkerülése, a megfelelő távolságtartás és az egyidejűleg szolgáltatásokat igénybe vevő személyek számának korlátozása. Az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC) útmutatót tett közzé a fizikai távolságról: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/considerations-relating-social-distancing-measures-response-covid-19-second>. Különös figyelmet kell fordítani a droghasználó kliensek, a hajléktalan menedékhelyeken élő és a fogvatartottak számára a szükséges eszközök biztosítására, hogy ők is megvédjék magukat és másokat is a fertőzéstől.
- Eljárásrendre, szakmai útmutatóra van szükség a koronavírus fertőzés tüneteit mutató kliensek gondozásával kapcsolatban. Ebbe beletartozik az izolációs terület kialakítása, a védőfelszerelés ill. maszkok biztosítása a légúti fertőzés tüneteit (köhögés, láz) mutató kliensek számára és a megfelelő hatósági bejelentési kötelezettség teljesítését a nemzeti eljárásrendekkel összhangban. Az ECDC közzétette egy technikai útmutatót a koronavírus fertőzések megelőzéséről és kezeléséről az egészségügyi környezetben, ideértve a hosszú távú gondozási létesítményeket is: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/infection-prevention-and-control-covid-19-healthcare-settings>.
- Általános információk és útmutatók– krónikus betegséggel élők részére vagy legyengült immunrendszerrel együtt járó állapotok esetében – itt elérhetők: <https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/information-covid-19-specific-groups-elderly-patients-chronic-diseases-people>

A folyamatos ellátás biztosítása a világjárvány idején

Az alapellátások folyamatos biztosítása nagyon lényeges a droghasználók számára. Lényegbevágó, hogy ezek a szolgáltatások megfelelően ellátottak legyenek, a személyzet megfelelően védett legyen és a szolgáltatástervezés prioritást kapjon.

A folyamatos ellátás biztosítása:

- A kábítószerügyi szakellátás és az alacsonyküszöbű ellátás a droghasználók számára alapvető egészségügyi ellátást jelent, melyeknek működni kell a korlátozások között is.
- A kábítószerügyi szakellátások biztosítása a klienseknek – beleértve az opiát szubsztitúciós kezelést és más alapvető gyógyszereket – kiemelkedő fontosságú.
- Az esetleges gyógyszer- és eszközhiány kezelésére vészforgatókönyvvel kell rendelkezni.
- A szolgáltatóknak fel kell készülniük a dolgozói létszám várható csökkenésére, a betegállomány rendezésére, a kritikus feladatkörök és pozíciók azonosítására és számba kell venni a személyzet átképzésének lehetőségét.
- A szolgáltatóknak fel kell készülni a fix telephelyek esetleges átmeneti bezárására (online szolgáltatások, gyógyszerek és felszerelés biztosítása gyógyszertáron keresztül, otthoni ellátás, telefonos és videós állapotfelmérés és követés) és a létező gyakorlat átalakítása pl. hosszabb időszakra szóló receptfelírás (opiát helyettesítés során).
- A nemzeti eljárásrendeknek megfelelően szükség lehet a személyes találkozásokon alapuló, egyéni vagy csoportos találkozók számának csökkentésére vagy felfüggesztésére a világjárvány ideje alatt.

- A hajléktalan szerhasználók ellátásának biztosítása fontos ajánlás, mert ez a csoport kevés erőforrással rendelkezik ahhoz, hogy megvédje magát vagy elkülönüljön. Az amerikai CDC kiadott egy útmutatót hajléktalan ellátó helyek számára:
<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>

A szolgáltatást nyújtók védelme a világjárvány alatt – Ajánlott intézkedések

- A szükséges információk biztosítása a személyzet számára a megelőzési intézkedésekről (lásd a megelőző intézkedéseket fent).
- A személyzet számára szükséges védőfelszerelés biztosítása és eljárásrendek bevezetése a terjedés kockázatának csökkentése érdekében személyzet és a betegek között, ide értve a fizikai távolságtartás biztosítását az ismeretlen fertőzöttségi státusú ügyfelekkel kapcsolatba lépő személyzet védelme érdekében.
- A személyes találkozások során érintett alkalmazottak létszámának minimalizálása és megfelelő kockázatkezelési eljárások bevezetése a tünetekkel rendelkező kliensek megjelenése során.
- A magasabb kockázatnak kitett (pl. idősebb vagy krónikus beteg) munkatársak, önkéntes segítők azonosítása és a távmunka bevezetés, amennyiben lehetséges.
- Rendszeres virtuális személyzeti találkozók bevezetése a helyi ügyek gyors kezelésére és az önkormányzati vagy nemzeti intézkedések gyors átbeszélésére.

Hivatkozások és bővebb információ

European Centre for Disease Prevention and Control and European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2018), 'Guidance in Brief: Prevention and control of blood-borne viruses in prison settings', (available at http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/ecdc/brief-guidance-blood-borne-viruses-in-prison_en).

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017), 'Health and social responses to drug problems: a European guide', (available at http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide_en).

Palmer, F., Jaffray, M., Moffat, M. A., Matheson, C., McLernon, D. J., Coutts, A. and Haughney, J. (2012), 'Prevalence of common chronic respiratory diseases in drug misusers: a cohort study', *Primary Care Respiratory Journal* 21(4), pp. 377–83.

Sacerdote, P. (2006), 'Opioids and the immune system', *Palliative Medicine* 20 Suppl 1, pp. s9-15.

Schwartz, B. G., Rezkalla, S. and Kloner, R. A. (2010), 'Cardiovascular Effects of Cocaine', *Circulation* 122(24), pp. 2558–69.

Thylstrup, B., Clausen, T. and Hesse, M. (2015), 'Cardiovascular disease among people with drug use disorders', *International Journal of Public Health* 60(6), pp. 659–68.

Rendszeresen frissülő információforrások

EMCDDA:

- Topics page on COVID-19: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19>

Európa:

- ECDC: <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>
- European Commission action and response team: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en
- European Science Media Hub (European Parliament): <https://sciencemediahub.eu/>

- WHO Europe: <http://www.euro.who.int/en/home>

Világ:

- CDC: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/index.html> and <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>
- WHO: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

Köszönetnyilvánítás

Az EMCDDA köszönettel tartozik az alábbi személyeknek az összeállításban szereplő információk ellenőrzéséért (2020. március 23-I verzió):

Prof. Alexander Baldacchino, President-Elect, International Society of Addiction Medicine (ISAM), <https://isamweb.org/>

Prof. Giuseppe Carrá, Università degli Studi Bicocca, Milan (Italy)

Dr Ernesto De Bernardis, Drug addiction service, SerT Lentini (SR) Italy, SITD (Italy), <http://www.sitd.it>

Prof. Dr Geert Dom, President European Federation of Addiction Societies (EUFAS), <http://www.eufas.net/>

Prof. Marta Torrens, Associate Professor of Psychiatry, Universitat Autònoma de Barcelona, Institute of Neuropsychiatry and Addiction, Hospital del Mar, Barcelona (Spain).